

AIÜB-DEV-6/2011.
(AIÜB-DEV-6/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság**
A 2002-2010. közötti lakossági deviza-eladásodás okainak feltárását, valamint az
esetleges kormányzati felelősséget vizsgáló albizottsága
2011. november 22-én, kedden, 9 óra 10 perckor
az Országház főemelet 58. számú tanácstermében
megtartott üléséről

**A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

Napirendi javaslat	3
Az ülés résztvevői	4
Elnöki bevezető	5
A napirend elfogadása	5
A Magyar Bankszövetség volt és jelenlegi elnökeinek meghallgatása - Meghívottak: Erdei Tamás, Felcsuti Péter, Patai Mihály	6
<i>Erdei Tamás, a Magyar Bankszövetség volt elnöke tájékoztatója</i>	<i>6</i>
<i>Kérdések, válaszok</i>	<i>9</i>
<i>Észrevételek, reflexiók</i>	<i>11</i>
<i>Felcsuti Péter, a Magyar Bankszövetség volt elnökének tájékoztatója</i>	<i>12</i>
<i>Kérdések, válaszok</i>	<i>13</i>
<i>Dr. Patai Mihály, a Magyar Bankszövetség elnöke tájékoztatója</i>	<i>16</i>
Döntés a meghallgatásra javasolt további személyekről	18

Napirendi javaslat

1. A Magyar Bankszövetség volt és jelenlegi elnökeinek meghallgatása

Meghívottak:

Erdei Tamás

Felcsuti Péter

Dr. Patai Mihály

2. Döntés a meghallgatásra javasolt további személyekről

3. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Dr. Papcsák Ferenc** (Fidesz), az albizottság elnöke
Dr. Vas Imre (Fidesz), az albizottság alelnöke és

Kozma Péter (Fidesz)
Dr. Ipkovich György (MSZP)

Helyettesítési megbízást adott

Dr. Horváth Zsolt (Fidesz) Kozma Péternek (Fidesz)
Dr. Molnár Attila (Fidesz) dr. Vas Imrének (Fidesz)
Dr. Steiner Pál (MSZP) dr. Ipkovich Györgynek (MSZP)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Erdei Tamás, a Magyar Bankszövetség volt elnöke:
Felcsuti Péter, a Magyar Bankszövetség volt elnöke
Dr. Patai Mihály, a Magyar Bankszövetség elnöke

(Az ülés kezdetének időpontja: 9 óra 10 perc)

Elnöki bevezető

DR. PAPCSÁK FERENC (Fidesz), az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Szép jó reggelt kívánok! Elnézést kérek, hogy csúsztam a reggeli program kapcsán. Nagyon szépen köszönöm a meghívottaknak, hogy tiszteletüket tették albizottságunk előtt.

Az alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság létrehozott egy vizsgáló bizottságot, egy albizottságot, és a 2002-2010. közötti lakossági deviza-eladósodás okainak feltárását vagyunk hivatottak jogi szempontból megtenni, valamint még feladatunkká rótta az alkotmányügyi bizottság, hogy az esetleges kormányzati felelősséget firtassuk és vizsgáljuk.

Még egyszer köszönöm szépen Erdeti Tamás úrnak, Felcsuti Péternek és Patai Mihály úrnak, hogy eljöttek ide. Önök voltak azok, akik az elmúlt években a Bankszövetséget irányították és vezették, és számunkra, albizottságunk számára és az alkotmányügyi bizottság számára ez nem érdektelen, és szerintem a közvélemény számára sem érdektelen, hogy önök hogyan és miként látták és látják az elmúlt évek lakossági deviza-eladósodásával kapcsolatos történéseit.

Az elmúlt bizottsági üléseket meghallgatásokkal folytattuk, meghallgattuk az előző kormányzati ciklus pénzügyminisztereit. Mód és lehetőség lesz rá, hogy az előző Orbán-kormány pénzügyminiszterét, pénzügyminisztereit is meghallgassuk - erre érkezett egyébként ellenzéki oldalról egy indítvány -, továbbá meghallgattuk a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete vezetőit és a Magyar Nemzeti Bank vezetőit. Számos érdekes gondolat hangzott el, de azt gondolom, hogy az önök álláspontja is színesítené a meghallgatásokat, és másik aspektusból tudnánk erre reagálni, illetve értékelni a kialakult helyzetet, hiszen az nem érdektelen, hogy valóban helyzet van az országban, és családok százezrei kerültek nehéz helyzetbe ezen kockázat kapcsán. A meghallgatásokból annyi már látszik, nem prejudikálva a meghallgatottak általános elmondását, de mindenki egy picit másra mutogat a kormányzaton belül. Mi nagyon-nagyon jó szívvvel vennénk, hogyha önök is elmondanák a véleményüket, akár egy személyes, akár hivatalosabb formát ölt ez.

A meghallgatásoknak az lenne a menete, és kérem majd először az önök észrevételeit, hogy egyenként 5-10 percben mondják el a véleményüket ezzel kapcsolatosan - előzetesen megküldtük az anyagokat és a kérdéseket -, hogy önök szerint mi történt, önök hogyan látják a helyzetet kívülről, az ugyanis nem kérdés, nem is vitatjuk el, hogy egy más formát ölthet az önök véleménye. Ezután a bizottság tagjai feltennének kérdéseket, azt követően pedig egy véleménykörre kerül majd sor, és utána esetleg elmondják még, hogy mi az, ami reflexióként elhangozhat.

A napirend elfogadása

Most áttérnék a bizottsági ülés megnyitásának hivatalos részére. Kiküldtük a napirendi javaslatot, melyben határom napirendi pontot határoztunk meg. Megállapítom, hogy a bizottság határozatképes, hiszen Kozma Péter Horváth Zsoltot, Molnár Attilát dr. Vas Imre képviselő úr helyettesíti, Steiner Pált dr. Ipkovich György. Schiffer képviselő úr - szokásához mérten - eddig sem vett részt a bizottsági ülésen, csak időnként megjelenik 5 percre, azután eltávozik a bizottság üléséről. Tehát határozatképesek vagyunk, és kérdezem, ki az, aki egyetért a bizottság mai ülésének napirendjével. Aki igen, kérem, kézfeltartással jelezze! (Szavazás.)

Megállapítom, hogy egyhangúlag elfogadtuk.

A Magyar Bankszövetség volt és jelenlegi elnökeinek meghallgatása - Meghívottak: Erdei Tamás, Felcsuti Péter, Patai Mihály

Első napirendi pontunk tárgyalására kerül most sor, Erdei Tamás, Felcsuti Péter és Patai Mihály úr meghallgatására. Egymás között nem tudom, megosztották-e a felszólalás sorrendjét, de szerintem a regnálás tekintetében érdemes elkezdni 5-10 percben, nem kell hosszan. Ezek után átadom Erdei Tamás úrnak a szót. Köszönöm szépen.

Erdei Tamás, a Magyar Bankszövetség volt elnöke tájékoztatója

ERDEI TAMÁS, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Köszönöm szépen. Én kezdeném, mert hármunk közül ebben az időszakban én voltam a leghosszabb ideig a Bankszövetség elnöke. Igazából nem készültem prezentációval, gondoltam, hogy kérdésekre válaszolunk majd, de megpróbálom nagyon röviden összefoglalni, hogy én hogyan látom ezt, és hogyan éltük meg a Bankszövetség részéről ezt az időszakot.

A deviza-hitelezés kialakulásának egyértelműen a makrogazdasági helyzet az oka, és gazdaságpolitikai szempontból a monetáris és fiskális politikai okok vezettek ahhoz, hogy Magyarországon kialakult egy deviza-hitelezés. Gyakorlatilag ebben az időszakban a költségvetési politika fiskális politikára adott válaszként egyértelműen egy olyan monetáris politika alakult ki, amellyel egy igen magas forint kamatszint volt ebben az időszakban, 10 százalékot meghaladó, illetve a csúcsidőszakban 16 százalékos forintkamatozás alakult ki.

Az előző kormány - és láttam, hogy tárgyalták - egy forint-kamattámogatási rendszert léptetett életbe, ezáltal beindult egy lakossági hitelezés, lakossági jelzálog-hitelezés. Ennek a támogatott forinthitelnek a visszaszorulásával, amely a kormányzati intézkedések után következett be, gyakorlatilag két választása volt a piacnak és a bankoknak. Az egyik az volt, hogy teljes mértékben leáll a jelzálog-hitelezés Magyarországon - ismét 15-16 százalékos alapkamat mellett, amelyre rátesszük a kockázati és egyéb költségeket -, és egy 20-22 százalékos kamatszint mellett lehetett volna a lakáshitelezést végezni, ami teljesen világos, hogy jelzálog-hitelezésként nem piacképes. Ennek alternatívájaként került kialakításra a deviza-hitelezés, ahol lényegesen kisebb kamatok mellett lehetett hosszú távú hitelezést nyújtani az ügyfeleknek. Teljesen természetes, hogy ez egy árfolyamkockázattal járt, mert a 20-25 éves hitel felvétele mindig kockázattal jár.

Szeretném a bizottság figyelmét fölhívni, hogy kétféle kockázat van, az egyiket úgy hívják, hogy kamatkockázat, a másikat úgy, hogy árfolyamkockázat. Ha normális világot élünk, ez a kettő valahol egymással összefügg, tehát kisebb árfolyamkockázat kisebb kamatot jelent, nagyobb árfolyamkockázat nagyobb kamatot jelent. Tehát én alapvetően vallom a mai napig is, hogy aki devizában vett föl hitelt, az nagyon komoly nyereségre tett szert a mai napig is, ha összehasonlítanánk azzal, mint hogyha abban az időszakban forinthitelt vett volna föl. Ha pedig ma valaki forinthitelt vesz föl, ugyanolyan kockázatot fut, csak nem árfolyamkockázatnak hívjuk, hanem kamatkockázatnak. Ez egy 20-25-30 éves elkötelezettség, ezzel minden ügyfélnek tisztában kellett lennie.

A másik dolog, amit szeretnék nagyon hangsúlyosan elmondani, hogy kialakult egy olyan vélekedés, hogy az ügyfelek nem voltak tisztában ennek a kockázatával. Azért ez nem teljesen igaz, hiszen 2004-től kezdődően a felügyelet intézkedései következtében árfolyamkockázat-feltáró nyilatkozatot kellett aláírnia az ügyfélnek, még hozzá közjegyző előtt. Ez nem volt egy nagyon komplikált papír, ez egy egyoldalas papír volt, ahol az ügyfél tudomásul vette, hogy tisztában van azzal, hogy az árfolyamkockázat, mint ilyen, létezik.

Teljesen természetes viszont, hogy ebben az időszakban, 2003-2005-ben, amikor, ha történelmileg megnézzük a svájci frank mozgását, nem a forinthez képest, hanem a korábbi német márkához vagy a későbbi euróhoz, láthatjuk, hogy szinte majdnem fix volt az árfolyam. Tehát gyakorlatilag a svájci frank és az euró közötti árfolyammozgás nem volt egy jelentős, úgyhogy a történelmi tények alapján egyáltalán nem lehetett látni, hogy ennek a két

valutának az egymáshoz való viszonya ily mértékben elmozdulhat, amely teljesen természetesen a válság következtében alakult ki. Tehát az első kérdés az, hogy ezzel a kockázattal valóban tisztában voltak-e az ügyfelek, és én azt gondolom, hogy a bankok mindent elkövettek annak érdekében, hogy tisztában legyenek ezzel. Természetes, hogy senki nem számolhatott azzal, hogy 2008 őszén egy ilyen világgazdasági összeomlás következik, egy ilyen pénzügyi válság következik be, amelynek eredményeképpen ily mértékben, mindenfajta fundamentum figyelmen kívül hagyásával így elmozdulnak az árfolyamok.

Természetesen, ahogy említettem, 20-30 éves időtávról beszélünk, és ezen időtávon belül vannak kellemes időszakok, és vannak kellemetlen időszakok is. Én nem tudom megmondani, hogy három év távlatában mi lesz a helyzet, hogyha most valaki svájci frankból átmegy forintba, akkor három év távlatában nem fogjuk-e azt vizsgálni, hogy helyes bankári tanács volt-e, hogy forintba átment az ügyfél, mert lehet, hogy a kamatkockázatot fogja bevállalni, és szépen helyre fog állni a svájci frank és az euró közötti kockázat; zárójel bezárva. Tehát ez azért egy jóslási időszak, és amikor egy ilyen hosszú lejáratú üzletet csinálunk, én azt szoktam mindig mondani, hogy a végén kell leltárt csinálni. Ugyanez vonatkozik a nyugdíjpénztárakra is, amikor sok támadás éri a bankrendszert emiatt. Itt egy 20-25-30 éves befektetésről van szó, és hogyha valaki hosszú lejáratú állampapírokba helyezi a pénzét, a hosszú lejáratú állampapíroknak is változik az árfolyama, és csak a 20-25. év végén lehet megmondani, hogy milyen hozamot hozott. Tehát én azt gondolom, hogy egy ilyen lakossági hitelezésnél is, majd ha lezárjuk az időszakot, akkor lehet leltárt csinálni, hogy ki járt jobban, és ki járt rosszabbul. Ez az első nagyon fontos kérdés, tehát a kockázat megítélése.

A másik kérdés a piaci helyzet. Tudomásul kell venni, és ez a mai napig is igaz, hogy Magyarországon, egy felzárkózó országnál általában a belföldi források keletkezése, képződése sokkal, de sokkal kisebb, mint amit a gazdasági fejlődés megkíván. Ebből adódóan alakult ki, hogy a magyar bankrendszer is jelentős mértékben külföldről finanszírozza magát. Ma is körülbelül a teljes finanszírozásnak a 40 százaléka külföldi finanszírozás. Hogyha leszűkítjük ezt a lakossági piacra, abban az időszakban sem, és mai nap sem elegendő a teljes lakossági megtakarítás arra, hogy ezeket a jelzáloghiteleket finanszírozza. Ha jól emlékszem a június végi nemzeti bankos számokra, körülbelül 4700 milliárd forint a lakossági betétállomány, és körülbelül 5600-6000 ezer milliárd forint a lakossági hitelállomány jelzáloghitelekben, és akkor még a fogyasztási hitelekről nem beszéltem.

Van egy második kérdéskör is, a futamidő. A lakossági betétek jellemző futamideje, hogy néhány hetes betétek, a jelzálog-hitelezés futamideje pedig általában 20 évet meghaladó futamidő. A középlejratú forráshoz Magyarországon, a piacon gyakorlatilag nem lehet hozzájutni. Azok a középlejratú források, amelyek forintban képződnek, zömmel állampapírban kerülnek elhelyezésre. Tehát a bankrendszernek az egyik oldalon, a forrásoldalon egy nem megfelelő mennyiségű és nem megfelelő lejáratú forintforrása keletkezik, ugyanakkor ebből kellene hosszú lejáratú hiteleket adni. Ebben az időszakban és ma is a bankrendszer külföldről refinanszírozza magát, külföldi hiteleket vesz föl, ezek általában 3-5 éves futamidejű hitelek, és ezek kerültek transzformálásra jelzálog-hitelezésre.

Tehát összefoglalva, magának a jelzálog-hitelezésnek két nagyon meghatározó oldalát látom, az egyik oldal az, hogy oly mértékben eltértek a belföldi kamatok a világpiacon kialakult kamatokhoz képest, amely az országgcockázatnak, az akkori költségvetési politikának, a monetáris politikának az eredménye, a másik oldalról pedig nem is állt rendelkezésre olyan mennyiségű belföldi forrás a bankrendszer számára, hogy ezt meg tudta volna oldani a forintfinanszírozás oldaláról. Ez a második helyzet továbbra is fennáll, tehát ez a mai napig is egy forráshiányos oldal, és a bankrendszernek mindenképpen refinanszíroznia kellett magát.

Az, hogy miért vettünk ebben ilyen aktívan részt, ennek borzasztóan egyszerű a magyarázata, egy piacgazdaság körülményei között ugyanis minden szereplőnek megvan a maga dolga. Én azt gondolom, akkor baj van, hogyha egymás szerepkörét átvállaljuk. Van egy felügyelet, van egy kormány, van egy jegybank, és van a piaci alapon működő bankrendszer, amely bankrendszernek egyetlen feladata van, hogy az ügyfelek igényeit kielégítse.

Óriási igény volt a lakásépítkezésre ebben az időszakban, és az ügyfeleket minden körülmények között szeretnénk volna megfelelő körülmények között hitelhez juttatni. Ők összehasonlították a havi törlesztéseket, ha forintban veszik föl, ha devizában veszik föl - euróban vagy svájci frankban -, és egyértelműen lehetett látni, hogy ez utóbbi kedvezőbbé vált; hozzáteszem, még egy 20 százalékos árfolyammozgásig is. Számtalan példán levezethető, hogy 200-220 forintos svájci frank esetében is még a forinthittel szemben a svájci frank kedvezőbb.

A legegyszerűbb példa, amit most lehet mondani, hogy a kötelező átváltásnál, a végtörlesztésnél azt lehet látni, hogy ha valaki most 180 forinton a svájci frankját átváltja egy forinthitelre, akkor egy 9 százalékos kamat fölötti résznél a havi törlesztése már magasabb a svájci frankhitel 180 forintos számainál. Márpedig jelen pillanatban az alapkamat 6 százalék, és azt gondolom, hogy a költségek és kockázati költségek figyelembevételével egy 9-10 százalékos forint hitelkamat egy teljesen normális hitelkamatnak felel meg. Tehát ezek a kialakulási körülmények. Nekünk a feladatunk az volt, és ma is az, hogy az ügyfelek igényeit szolgáljuk ki. Természetesen egy nagyon komoly verseny alakult ki, hiszen több mint 20 kereskedelmi bank foglalkozott abban az időszakban, és a mai nap is jelzálog-hitelezéssel, egymással versenyeztünk, és ennek a versenynek az eredményeképpen épültek fel ezek az állományok.

Ami a későbbi időszakra vonatkozik, a 2008-as válság bekövetkezése után, a Lehman Brothers bebukására abszolút gyorsan reagált a bankrendszer. A bankrendszer több tagja azonnal leállította a svájci frank- és euróhitelezést, tehát 2009-től kezdődően ezt a konstrukciót lényegesen visszafogta a bankrendszer, és ebben az időszakban kezdődtek el a tárgyalások a kormányzattal, hogy megfelelő önszabályozással próbáljuk az ügyfelek és a bankok közötti jogviszonyt rendezni. Ennek az eredménye lett a magatartási kódex aláírása.

Ami pedig az egyoldalú szerződésmódosítás kérdését illeti, az egyoldalú szerződésmódosítás egy teljesen természetes, normális keretek között meglévő jogviszony, hiszen a bankok 20-25 évre vállalnak kötelezettséget, és ezen időszak alatt a piac változik - sajnos meg is kellett ezt is tanulnunk -, és azok a refinanszírozási költségek a kamatoknál, amellyel többet kell a bankrendszernek fizetnie a refinanszírozásért, ennek az ügyfél számára való továbbadására adott és ad lehetőséget. Természetesen a magatartási kódex bevezetésével ez nagyon szabályozott és ellenőrzött keretek között zajlik.

Körülbelül én úgy látom, hogy ezen időszak alatt ezek voltak a legfontosabb mérföldkövek. A bankrendszer a saját körülményei között mindent elkövetett, hogy a bajba jutott adósokon segítsen átütemezésekkel, futamidő-hosszabbítással, és más egyéb olyan instrumentumokat alkalmazunk 2009-től kezdődően, amelyben segítjük az ügyfeleinket, hogy ezt a nehéz időszakot átéljék. Reméljük, hogy ez nem fog a világ végéig tartani. A Bankszövetség, mint egy koordináló és érdekképviseleti szervezet korábban is és most is mindent elkövet annak érdekében, hogy a kormánnyal közösen találjunk egy olyan átmeneti megoldást, amely a bajba jutott adósoknak átmenetileg segít, és reméljük, hogy egy bizonyos határidőn belül a piac normalizálódik, és ezek a kilengések eltűnnek. Köszönöm szépen a figyelmüket.

Kérdések, válaszok

ELNÖK: Köszönjük szépen. Most a bizottság tagjai felé fordulok, hogy van-e kérdés az első kérdéskörben. Igen, Vas Imre.

DR. VAS IMRE (Fidesz): Köszönöm szépen a szót.

Őn azt mondta, hogy kamat- és az árfolyamkockázatot vállalnak az ügyfelek, és hogy ezzel az ügyfelek tisztában voltak, hiszen kockázatfeltáró nyilatkozatot tettek a közjegyző előtt. Én a kijelentése első részével, hogy az ügyfelek tisztában voltak a kamat-, illetve az árfolyamkockázattal, ezzel erősen vitatkoznék. Az, hogy valaki ilyen kockázatfeltáró nyilatkozatot tesz mindenfajta komolyabb gazdasági képzettség nélkül, én úgy gondolom, nagyon sok olyan ügyfél volt, aki ezzel nem volt teljesen tisztában. Itt nemcsak közgazdász, egyáltalán gazdasági és jogi képzettségűek folyamodtak, ha jól tudom, hitelhez, és nekem az a választókkal folytatott beszélgetésből következő személyes tapasztalatom, hogy az ügyfelek nem igazán voltak tisztában, különösen az árfolyamkockázattal.

A másik, hogy én úgy látom, ezekben az ügyletekben a kockázatot mindig a hitelfelvevők, vagy ahogy ön mondja, az ügyfelek vállaltak, és a bankok ebből vajmi keveset vállaltak. A bank és a hitelfelvevő közötti szerződés számomra nem tűnik egy alku során kialakult szerződésnek, hanem a bankok elkészítették a szerződési feltételeiket, és azt vagy elfogadta az ügyfél, vagy nem. Ez különösen érdekes annak tükrében, hogy a bankok egy jelentős része aláíratta még azt is az ügyféllel - jól ismerve a bankok részéről a polgári törvénykönyv rendelkezéseit -, hogy a banki reklámok, illetve a banki alkalmazottak tájékoztatása a szerződéskötést nem befolyásolta. Legalábbis én személyesen találkoztam több ilyen banki szerződéssel.

Azt nehéz elképzelni, hogy valaki nem nézi a reklámot, nem lát sem a tévében, sem az újságban, sem a bank kirakatában semmiféle reklámot, és úgy megy be a bankba, és utána még az sem befolyásolja a szerződéskötésben, amit a banktisztviselő, banki alkalmazott ott elmond. Pontosan nem tudom, hogy mi volt ezekben a kockázatot feltáró nyilatkozatokban, de nekem azért efelől erős kétségem van, mert hogyha elém letesznek egy papírt, és én egyébként tisztában vagyok azzal, hogy hogyan kell egy vakbelet kioperálni, és aláírom, attól még valószínűleg nem fogom megtanulni, hogy hogyan kell egy vakbelet kioperálni, jogász létemre. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Ipkovich képviselő úr, tessék!

DR. IPKOVICH GYÖRGY (MSZP): Köszönöm a szót, elnök úr.

A Bankszövetség egyáltalán veszélyesnek ítélte-e a kialakult helyzetet? Látott-e benne olyan veszélyt, ami intézkedésre ösztönözte volna a Bankszövetség vezetését? Ha igen, akkor volt-e valamilyen jelzés bárhová, hogy itt egy problémát látnak, és itt ezt valahogyan meg kellene oldani. Már csak azért is, mert az elnök úr szerint 20 százalékos mozgást elviselt ez a rendszer, hiszen a forintkamat, illetve a devizakamatok közötti különbség még az árfolyammozgást is kompenzálta, majdhogynem húsz százalékos volt. Ennek tükrében ön hogyan ítélte meg akkor ezt a helyzetet?

ELNÖK: Egy technikai értekezést folytattam itt közben alelnök úrral, hogy az első megszólalónak mindig sokkal nehezebb, mert az összes kérdés az elsőnek szól, de közben látom, hogy elnök urak is jegyzetelnek. Én is szeretnék majd föltenni kérdést, de valójában lesz benne több olyan kérdés, amely a következő időszakokat érintené, úgyhogy én ezeket most nem teszem fel, de ha majd sajátjának érzi Erdei Tamás úr, akkor kérem, hogy később reflektáljon.

Arra kérem, hogy a feltett kérdésekre válaszoljon. Köszönöm szépen.

ERDEI TAMÁS, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Köszönöm szépen. Próbálok sorrendben válaszolni.

Először, hogy nem voltak tisztában a vállalásokkal az ügyfelek. Minden elképzelhető, de azért az életszerűség irányába kezdünk el menni! Egy átlag családról beszélünk, és ha jól gondolom, az átlag családnak élete egyik legnagyobb döntése, hogyha lakást vásárol. Tehát nem egy cipőt vesz, bár még egy cipőt is általában megkonzultál egy normális család, hát még egy lakást. Egy lakásvásárlás esetén ő lát egy reklámot, ez alapján berohan egy pénzügyi intézetbe, és aláír egy szerződést, teljesen életszerű, hogy semmit nem olvas el, senkitől, semmit nem kérdez meg. Ez azért nem egészen így volt, mert ha így lett volna, akkor hihetetlenül magas kamatokkal adtuk volna a hitelt.

Ezek a tájékozatlan ügyfelek 20-30 bank szerződését és kondícióit végigtárgyalták, versenyeztették a bankokat, és igenis tisztában voltak a THM-mel, tisztában voltak nagyon sok olyan körülménnyel, amely ennek a hitelezésnek a feltételeire utalt. Én el tudom képzelni, hogy volt olyan ügyfél, aki valóban felelőtlenül ment bele ebbe a kérdéskörbe, de azt, hogy ezt általánosan kijelentsük, per definíció, hogy senki nem volt tisztában ezzel - lehet, hogy nem illik ilyet mondani -, de nem teljesen igaz. Kaptam ügyféltől én személyesen is levelet, aki közölte, hogy fogalma sincs, hogy a svájci frank, a forint és euró mit jelent, és ez túrhetetlen és kompenzáljuk, aztán amikor egy kicsit utánanéztem, egyébként három devizaszámlája volt, és naponta váltotta ezeket az összegeket, vagyis, amikor betéti oldalról beszélünk, akkor tisztában volt az árfolyamnyereség és -veszteség kérdésével, de hiteloldalról természetesen nem. Tehát én per definícióként nem tudom elfogadni. Igenis feltételezhető és elvárható egy ügyféltől, hogy ha élete egyik legnagyobb döntését meghozza, akkor igenis nézzen körbe, és ezt a bankok, a média közvetítette, mindenki tisztában volt azzal, hogy itt van egy árfolyamkockázat.

Összefügg az ön kérdésével, hogy én akkor mit láttam, és hogy láttam. A mai napig is azt állítom, hogy nem volt reális veszély arra, hogy ilyen mértékű kilengés bekövetkezhet. Ez egy irreális körülmény, ami 2008 őszétől van, és biztos vagyok abban, hogy nem is fog a világ végéig tartani, ez egy átmeneti időszak. A világvégére, atomháborúra nem lehet mindig készülni. Normális piaci körülmények között, egy normális, feltételezett pénzpiac működése esetében olyan árfolyamkilengés, hangsúlyozom - az euróról és svájci frankról beszélek -, hogy az euró és svájci frank közötti árfolyam-különbözet 20 százalékot meghaladó lehet, semmilyen jelzés nem érkezett. Ráadásul, ha a forinttal szemben nézzük, és normális pénzpiaci körülmények vannak, ha a forint jelentős mértékben elkezd gyengülni, abban a pillanatban a forintkamatoknak emelkednie kell. Tehát, aki forintban vett volna föl hitelt - ahogy az elején említettem, a kamat- és az árfolyamkockázat miatt -, ha egy óriási, 20 százalékot meghaladó forintgyengülés következik be, abban a pillanatban a jegybanknak előbb-utóbb lépnie kell - az infláció és egyéb összefüggések miatt -, és azonnal megemelkedik a forintban fölvevő hiteleknek is a havi törlesztő részlete.

Én ezért állítottam azt, hogy nem láttam ilyen veszélyt, és ezt a mai napig is fenntartom, hogy igenis nem volt felelőtlen döntés egy devizahitel felvétele. Amikor bekövetkezett a válság 2008 végén, a Bankszövetség azonnal elkezdte a tárgyalásokat a Magyar Nemzeti Bankkal, a kormányzattal, és 2008-2009-ben én személyesen többször tárgyaltam a pénzügyi kormányzat megfelelő képviselőivel, hogy kezdjünk el valamilyen közös megoldást tenni. Ebben az időszakban még 180 forint körül járt a svájci frank, tehát lényegesen korábban van. Amíg én voltam a Bankszövetség elnöke, aztán utána már Patai úr következett, ezzel a mostani kormányzattal is az első dolgunk az volt, hogy ennek az FX-hiteleknek a kérdésével kezdjünk el foglalkozni, és tavaly júniusban-júliusban, a gazdasági miniszternél folytatott tárgyalásokon kezdeményezte a Bankszövetség, hogy közösen próbáljunk valamilyen megoldást találni.

A kockázat kérdése, hogy csak az ügyfélnek van kockázata. Ha ez így lenne, akkor szeretném kérdezni, hogy a 13-14-15 százalékos nemfizetésnek ki a vesztese? Mi azt a kockázatot vállaljuk föl, hogy vissza tudja-e fizetni ezt a hitelt az ügyfél, és jelen pillanatban 11-14-15 százalék nem tudja visszafizetni. Lehet, hogy az árfolyamkockázat és a kamatkockázat az ügyfélé, teljesen természetesen ez így igaz, de ugyanakkor pedig a bankok azt a kockázatot futották, ami az ő normális üzletmenetükben benne van, hogy kihelyeznek egy hitelt egy biztosítékkal, és a biztosíték, amit elfogadtak, annak piaci értéke annyi lesz-e, amennyi hitelt adtak, és az ügyfél vissza tudja-e fizetni a hitelt. Tehát én úgy érzem, hogy ez egy kiegyensúlyozott szerződéses viszony.

Észrevételek, reflexiók

ELNÖK: Köszönöm szépen.

Ipkovich képviselő úr, tessék, parancsoljon! Most a hozzászólási körben vagyunk már. Tessék!

DR. IPKOVICH GYÖRGY (MSZP): Köszönöm, elnök úr, a szót.

Akkor hozzászólok, bár nem megjegyzésem lett volna. Köszönöm a választ, mert magamnak, amikor a hitelkockázatot tetszett elemezni, harmadiknak oda is írtam, és bekarikáztam, hogy hitelképesség-kockázat is fennáll ebben az egész dologban. Tehát van egyrészt egy árfolyam, egy kamat, és az önök részéről a hitelképesség-kockázat, és akkor már ne menjünk bele az ingatlanár-változási kockázatokba. De ahogy észrevettem, ön azt mondja, hogy ami történt, az nem a hitelkockázat keretébe tartozó esemény, ez világgazdasági esemény, és ha jól emlékszem, ön az atomháborút is említette, hogy arra sem lehet készülni. Lehet ezt a kialakult helyzetet egy kvázi gazdasági vis maiorként kezelni ebből a szempontból? Ha túllépünk a tényleges hitelkockázat keretein, mondhatjuk esetleg arra, hogy ami történt 2008-ban a pénzügyi-gazdasági világban, az kvázi egy vis maior?

Nekem egy ilyen kérdésem lett volna, elnök úr, a hozzászólás keretében, viszont akkor nem tartok igényt a hozzászólási időre. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Egy halvány politikai felhangot vélek, de teljesen természetes, mi politikusok vagyunk.

Vas Imre alelnök úr, tessék!

DR. VAS IMRE (Fidesz): Köszönöm szépen.

Nem jó, hogyha egy képviselő személyes példákat hoz elő, mondjuk egy bizottsági ülésen, de azért hadd mondjak egyet. Ez 2009 nyarán történt, amikor a feleségemmel hitelt szerettünk volna felvenni. Le is adtunk mindent az illető bankban, és két hét múlva vissza is szóltak, hogy természetesen mehetünk a hitelszerződést, kölcsönszerződést megkötni, és kértem, hogy legalább e-mailen küldjék el a szerződést. Az előző nap szóltak, hogy a következő nap reggel 8 órára menjünk, és egyébként már 9 órára meg is beszéltek a közjegyzővel. Azt mondták, hogy persze, küldik a szerződést. Két óra körül rájuk telefonáltam, hogy még nem kaptam meg a szerződést, és így nem tudom végigolvasni. Erre azt mondták, hogy mindjárt küldik, és négy óra után pedig már nem vették föl a telefont.

Amikor másnap reggel odamentünk, elkezdtek olvasni a szerződést, és mondtuk, hogy szerintünk ez így nincs rendben, egy másik pontra is mondtuk, hogy nincs rendben, majd a végén mondtuk, hogy ezt a szerződést mi így nem íránk alá, amire az volt a reakció, hogy de hát, már 9 órára menni kell a közjegyzőhöz, hogy-hogy nem írják alá a szerződést, és egyébként is ők már 20 éve itt dolgoznak ebben a fiókban, és ilyen még nem volt, hogy valaki ne írta volna alá a szerződést.

Tehát nem küldik meg előre a szerződést, majd odahívtak reggel 8 órára, de ők már 9 órára megbeszéltek a közjegyzővel. Nem tudom, hogy mennyire érzékelhető ezekből a történetekből az a pszichológiai hatás, hogy te ne nagyon olvasd el a szerződést. Persze, nem fogtak a fejünkhöz fegyvert, hogy írjuk alá, vagy ehhez hasonló nyilván nem történt, de magára a pszichológiai hatásra igyekeztem én ezzel felhívni a figyelmet. Igyekeztek olyan helyzetet teremteni - hogy ez véletlen volt, vagy szándékos-e, ezt nyilván, egy esetből nem tudom megítélni -, hogy gyorsan írjuk alá a szerződést, legyünk túl rajta, adjuk le a szerződést a földhivatalnál, és már kapjuk is a pénzt.

Én továbbra is mondom azt, abban önnek igaza van, hogy egy-egy családnak ez egy, ha nem is a legnagyobb döntése, de a legnagyobb döntések között van, viszont kellő ismeretek nélkül, én úgy gondolom, hogy az emberek egy jelentős része nem tudta ezeket a kockázatokat felmérni. Ráadásul a szerződésekben olyan szakszavak vannak, hogy a jogi egyetem padjait pár évig koptatni kell, mire az ember ezeket megérti. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kíván-e erre reagálni?

ERDEI TAMÁS, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Nem tudom, hogy ez mennyire egyedi eset volt, mennyire nem volt egyedi eset az egyórás válaszadási lehetőség. Erre csak azt tudom mondani, hogy verseny volt, el kellett volna menni egy másik bankhoz, és az a bank, amelyik nem adja oda három nappal előtte a szerződést, akkor azzal nem kell szerződést kötni. Amikor veszek egy 15-20 milliós lakást, és nem vagyok eléggé felkészülve, én azt hiszem, elég sok ügyvédi iroda van Budapesten, meg lehet őket kérni 10-20-50 ezer forintért, hogy nézzék át a szerződést, és adjanak nekem tanácsot. Én azt hiszem, hogy a gondossághoz ez is hozzátartozik az ügyfél részéről.

Nem, egyáltalán nem tartom vis maior helyzetnek ezt a helyzetet, annak megvannak a definíciói. Ez egy nagyon nagy kilengése a piacnak, ami minden emberi számítás és fundamentum alapján vissza fog állni. Hogy mikor és milyen mértékben, ezt nehéz ma megjósolni. Ez egy kilengés, és egyáltalán nem tartom vis maiornak.

ELNÖK: Köszönöm szépen a hozzászólását, illetőleg az értékelését. Mint jeleztem, nekem is lennének majd kérdéseim, de majd valahogy egymás között megosztják.

Most Patai urat kérném meg, hogy néhány gondolattal gazdagítsa az elhangzottakat.

FELCSUTI PÉTER, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Elnézést, elnök úr, nekem egy idő után majd el kellene mennem.

ELNÖK: Akkor cseréljenek egymás között, ha így megfelel, rendben.

FELCSUTI PÉTER, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Annál is inkább, mert időben én voltam először, Patai úr utánam következett, és kezdek kifutni az időből.

ELNÖK: Igen. Köszönjük szépen. Tessék!

Felcsuti Péter, a Magyar Bankszövetség volt elnökének tájékoztatója

FELCSUTI PÉTER, a Magyar Bankszövetség volt elnöke:

FELCSUTI PÉTER, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Csak egy rövid nyilatkozatot tennék, és aztán, ha még esetleg van kérdés, válaszolok. Köszönöm szépen, és Patai úrnak is köszönöm a figyelmességét.

Én a következővel szeretném kiegészíteni Erdei Tamás nyilatkozatát: Magyarországon 2000-ben olyan gazdaságpolitikai döntés született, hogy a belföldi fogyasztás felpörgetésével kell ellensúlyozni a külföldi piaci lehetőségek beszűkülését. Egy kis ország, amikor a belföldi fogyasztását pörgeti föl, akkor ez automatikusan eladósodást jelent. 2000-től kezdődően a magyar lakosság elkezdett fogyasztani, reagálva a kormányzati intézkedésekre, és ez automatikusan eladósodást jelentett, lakás, gépjármű, személyi kölcsön, áruhitel, gyakorlatilag mindenfajta területen. Az eladósodást valakinek finanszíroznia kell, és a kereskedelmi bankrendszernek az a feladata, hogy a lakossági eladósodást finanszírozza, de hogy pont devizában finanszírozta, arra azok az okok a válasz, a magyarázat, amit Erdei Tamás is említett meg, és már sokan mások, hogy a belföldi megtakarítások elégtelen volta értelemszerűen külföldi forrásbevonást jelentett.

Hogy ez mennyire így van, hogyha valaki referenciaképpen megnézi azokat a környező országokat, ahol nem volt ilyen gazdaságpolitikai döntés, hogy a belföldi fogyasztást fel kell pörgetni - például Szlovákiát, például Csehországot -, ott sem a lakosság eladósodása nem volt jelentős, sem pedig általában a gazdaság összes többi szereplője sem adósodtak el, következésképpen a belföldi megtakarítások még meg is haladták a belföldön kihelyezett hitelek volumenét. Magyarországon sokkal több hitel nyújtására került sor, mint amennyi belföldi megtakarítás képződött, de ez a belföldön alkalmazott gazdaságpolitika következménye, nem a kereskedelmi bankoké. A kereskedelmi bankok reagáltak a gazdaságpolitika által adott ösztönzőkre, és minthogy az adott körülmények között forint nem állt rendelkezésre, ezért devizában hiteleztek.

Való igaz az, hogy a devizában való hitelezés mindig kockázatosabb, mint a belföldi valutában való hitelezés. A kockázatokat a kereskedelmi bankoknak is mérlegelniük kellett. Nem egyedi, magyar jelenségről beszélünk, Európa nagyon sok országában volt devizahitelezés, a nemzeti valutától eltérő valutában történő hitelezés. Hogy ne csak a kelet-európai országokat említsem, például Ausztriában jelentős a svájcifrank-hitelezés, például Franciaországban is jelentős a svájcifrank-hitelezés az euróhoz képest, a lakossági hitelek 30 százaléka svájci frankban van. Ausztriában a svájci frank mellett még a japán jen is jelentős hordozó valuta.

Tehát nem egy egyedi, specifikusan magyar jelenségről beszélünk, hanem normálisan így működik a piac. Az már a magyar gazdaság tragédiája, hogy sokkal, de sokkal gyengébb fundamentumai vannak, mint akár az osztrák, akár a francia, és sajnos azt kell mondanom, hogy akár a szlovák vagy a cseh gazdaságnak, és bizony-bizony ezek a nagyon-nagyon gyenge fundamentumok ütöttek vissza abban az árfolyammozgásban, amit a forint a svájci frankhoz képest leírt. Köszönöm szépen.

Kérdések, válaszok

ELNÖK: Köszönöm szépen. Átadnám az elnöklést Vas Imrének, és néhány gondolatot magam is hozzáfűznék.

(Az elnöklést dr. Vas Imre, az albizottság alelnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm. Az ülés vezetését átveszem, és megadom a szót elnök úrnak.

DR. PAPCSÁK FERENC (Fidesz): Köszönöm szépen.

Helytálló, és egyébként azt gondolom, nem kérdés az, hogy valóban, 2000-től egy olyan kormányzati politika valósult meg, és ez az eddigi meghallgatásokból, beszélgetésekből tényként megállapítható, hogy a lakossági fogyasztás mind a lakásállomány, az építőipar tekintetében, mind a fogyasztási cikkek tekintetében megélnékült. 2002-2004. között, és erre kérdeznék rá, elnök uraktól, a kormány úgy döntött, miközben van egy nagyfokú felpörgetése

a lakáspiacnak, és az embereknek volt jövedelme, tehát nagymértékű volt a jövedelemkiáramlás - talán emlékeznek rá, ekkor volt a 100 napos program stb., tehát a kormányzati intézkedések ezt alátámasztották -, és 2004-ben az úgynevezett lakástámogatási rendszer - az eddigiekből ez kiderült -, megtorpant, megroppant, s ekkor kezdődött el lényegében a deviza-hitelezés. Ezek a táblázatok, amelyeket a rendelkezésükre bocsátottunk, ezt igazolják is.

Én arra kérdeznék rá, hogy milyen volt a kapcsolatuk, a Bankszövetségnek milyen volt a kapcsolata a kormánnyal? Meghallgatták-e az önök véleményét? Itt lehet látni, hogy független intézményektől, nemzetközi szervezetektől, szakértőktől, 2004-től kezdődően több ajánlás, több felhívás érkezett. A Felcsuti úr által említett országok, a visegrádi országok közül többen megszigorították a deviza-hitelezés lehetőségét, vagy nem is engedélyezték, hogy így fogalmazzak. Önök jelezték-e a kormányzat számára a kockázatot?

Az is elhangzott itt a bizottsági ülésen, és erre is rákérdeznék, hogy látható volt, hogy a kormány hallgat ezekben a kérdésekben, illetőleg nem avatkozott be. 2005-ből származik egy levél, amelyben Gyurcsány Ferenc maga jelentette ki, hogy ő ismeri a költségvetésre nézve, illetőleg az emberekre nézve fennálló kockázatát a deviza-hitelezés ilyen mértékének, de fölmerült a gyanú, hogy ez mind GDP-termelő, tehát az ország teljesítményét befolyásolja, és látható, hogy - ezt majd az albizottság kivizsgálja, hiszen pont ezt a cél, hogy vizsgáljunk kell -, hogy nem avatkozott be.

Megkérdezném öntől, önöktől, hogy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének lehettek-e, voltak-e beavatkozási lehetőségei? A Bankszövetség élt-e jelzéssel a kormányzat irányában, hogy ez egy kockázatos dolog, főleg azután, hogy az úgynevezett eurózónához való csatlakozásunk - mondjuk úgy, hogy most már - a ködbe vész, de akkor még egy látható dátumra tolódott. Értékelték-e a Bankszövetség a külföldi gyakorlatot, ahol, mint említettem, egyes országok tilalmazták, illetve korlátozták a devizahitelezést, korlátok közé szorították, a másik oldalról pedig, egyes gondolkodók, közírók tollából született egy ilyen, hogy a bankoknál az úgynevezett tőke-megfelelőségi mutató nem biztosította azt a nagymértékű pénzkiáramlást. Látom, ezzel nem ért egyet, de mindenesetre van egy ilyen típusú gondolkodás, hogy nem felelt meg, hogy a pénzkiáramlás nem áll arányban a felvett hitelek arányával, a bankok nem feleltek meg fizikailag annak, hogy ekkora összeget helyezzenek ki. Tehát van egy ilyen típusú gondolkodás.

Még egy felvetésem van, hogy az a kapcsolat, amit önök, mint Bankszövetség a kormánnyal folytattak, a bankok érdekvédelmi szervezeteként, ezt - pontosan akarok fogalmazni -, hogyan látják? A kormánnyal megvoltak-e, meg lehettek volna-e az eszközei, főleg 2006-2007 környékén, amikor már lehetett látni, hogy ez a lakosságra nézve is, de az ország teljesítőkéességére nézve is, mondhatom azt, hogy intenzív negatív hatást gyakorolt. Megtehették volna-e a beavatkozást, élhettek volna-e ezzel a jogszabály-alkotás oldaláról?

ELNÖK: Köszönöm szépen, és visszaadom az elnöklést.

(Az elnöklést dr. Papcsák Ferenc, az albizottság elnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megadom önnek a szót, tessék!

FELCSUTI PÉTER, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Ami a devizát illeti, és hogy ez mekkora kockázattal járt, itt elhangzott, elnök úr is megemlítette, hogy 2006-ig volt egy konvergencia sztori Magyarországon. Lényegében minden hivatalos kormányzati aktusnál érzékelhető volt, egyébként pedig összpolitikai egyetértés volt abban, hogy mielőbb csatlakozni kell az eurózónához. Abban vita volt, hogy 2010-re, hogy 2011-re, aztán 2012-re,

de hogy belátható időn belül Magyarországnak az eurozónához csatlakoznia kell, az a 2000-es évtized első felében nem volt kérdés. S mert nem volt kérdés, közmegegyezés volt ebben a tekintetben, gyakorlatilag 5-6 éves árfolyam-kockázati időszakról beszélünk, hiszen, ha Magyarország csatlakozott volna 2010-ben az eurózónához, akkor ma nem beszélénk arról, hogy Magyarországon devizaadósság-probléma van, és még a svájci frank sem jelentene olyan rettenetesen nagy problémát.

Tehát a bankrendszernek 2006-ig nem nagyon volt oka arra, hogy kételkedjen abban, hogy jó irányban haladnak a dolgok, az a kockázat, amit a gazdaság és maga a bankrendszer elvár, az egy értelmezhető kockázat, hiszen belátható időn belül meg fog szűnni az árfolyamkockázat. A probléma valóban 2006 után keletkezett, amikor gyanítható volt, hogy a konvergencia sztori nem fog megvalósulni, de 2006-2008. között már nagyon-nagyon rövid az idő - és én itt jelezni szeretném, hogy az idő múlása egy lényeges dolog itt, mert írd és mond, itt két évről beszélünk -, amikor észlelhető volt, észbe kaphat a piac és a kormányzat szereplői, hogy itt valamit csinálni kéne. Gyakorlatilag 2008 augusztusára már ott volt a baj.

Ami pedig a konkrét szigorító intézkedéseket illeti, én természetesen nem akarnék a kormányzat fejével gondolkodni, de mi láttunk más országokban - például Romániában, Horvátországban - konkrét szigorításokat, és láttuk azt is, hogyan tudja ezt a bankrendszer kijátszani. Tehát azt hinni, hogy egy konkrét korlátozása a deviza-hitelezésnek, mondjuk a jegybank által kötelezően megtartálékolva, vagy a felügyelet által addicionális tőkekövetelményeket kivéve - mert körülbelül ezek azok a lehetőségek, amelyek a mindenkori szabályozó hatóságok rendelkezésére állnak -, ezek egy korlátozás nélküli devizagazdálkodás keretei között értelmezhetetlenek. Semeddig nem tart ezeket a hiteleket Magyarországon kívül könyvelni, tehát hogy kvázi a magyarországi bankok csak technikai értelemben nyújtották volna ezeket a hiteleket, de facto ezeknek a hiteleknek a könyvelése például Bécsben, vagy máshol történt volna meg.

Tehát a tapasztalat azt mutatja, hogy azok a bizonyos korlátozó intézkedések, amelyeket Romániában és másutt is bevezettek, nem csökkentették lényegesen a deviza-hitelezés bővülését az adott országban, csak technikailag nem a Romániában bejegyzett bankok könyveiben jelentek meg, hanem például a holland Antillákon bejegyzett banki leányvállalatok könyveiben jelentek meg. A korlátozásmentes transzferek időszakában nem nagyon hatékonyak ezek az egy országra korlátozódó belföldi intézkedések.

Azt hiszem, volt még egy dolog, a tőke megfelelés, amit elnök úr említett. Én azt gondolom, hogy ez szimplán tévedés, ilyen nincs. A kereskedelmi bankrendszer összességének, és ezen belül minden egyes kereskedelmi banknak a tőke megfelelése alkalmas volt és elégségesen magas volt ahhoz, hogy ezt a tevékenységet folytassa. Azon lehet meditálni, hogy voltak különlegesen magas tőke-megfelelési bankok - például az OTP egy különlegesen magas tőke-megfelelésű bank volt -, és voltak kevésbé magas tőke-megfelelésű bankok. Összességében azonban az a tőke, amit Magyarországon tartottak ezek a bankok, bőven a törvényi minimum volt minden egyes bank esetében. Köszönöm szépen.

Elnök úr, akkor én elmennék.

ELNÖK: Köszönöm szépen, esetleg még Ipkovich képviselő úr kérdését szíveskedjék megvární.

DR. IPKOVICH GYÖRGY (MSZP): Egy egész kicsit venném igénybe a türelmüket, de mind a kettőjükhöz szól a kérdésem, hogy a bedőlt hitelek aránya a forint- és deviza-hitelezés körében eltér-e lényegesen egymástól a tapasztalatuk szerint? Nem tudom, érthető vagyok-e. Az arányukat tekintve van-e különbség a forintalapú és a devizaalapú bedőlt hitelek között az önök tapasztalatai szerint.

FELCSUTI PÉTER, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Abban a bankban, ahol én dolgoztam, mert már nem dolgozom bankban, ott lényegében a lakossági hitelek 90 százaléka devizában volt, tehát ilyen értelemben nem nagyon értelmezhető a forint és a deviza közötti különbség. Hogyha van egy sokaság, amelyik 9, és van egy másik sokaság, amelyik egy, akkor az arányok úgy alakulnak, hogy ezeknek a jellegzetességei nem összemérhetőek. Ámde egy dologra, azt gondolom, a képviselő úr figyelmét fölhívnom. A Közgazdasági Szemlében megjelent egy szerintem elég tartalmas írás, valamikor 2010 folyamán, amely tartalmas írás azzal foglalkozott, hogy mik az okai a nemfizetésnek, vajon az árfolyamelmozdulás-e az oka a nemfizetésnek, vagy a belföldi válság, illetve a munkanélküliség. Azok a közgazdasági modellek, amelyekkel ezek a szerzők dolgoztak, azt bizonyítják, hogy a munkanélküliség az elsődleges oka a hitelek nemfizetésének, és nem az árfolyam-elmozdulás; ha ez valamennyire segít a kérdés megválaszolásában.

ELNÖK: Köszönöm szépen.

Felcsuti úrnak megköszönjük, hogy megjelent a bizottsági ülésen, és további jó munkát kívánunk!

Erdei úrnak adnám meg a szót.

ERDEI TAMÁS, a Magyar Bankszövetség volt elnöke: Köszönöm szépen. Válaszolnék az elhangzott kérdésekre, és az utolsóval kezdeném, hogy szektorszinten szinte nincs különbség a forint- és deviza-hitelezés között, itt megint teljesen téves a felfogás. Valóban, ahogy Felcsuti úr elmondta, alapvetően a belföldi válság az oka, a családok bevételének a csökkentése, csökkenése, a munkanélküliség vezet oda, hogy nem tudják megfelelő mértékben fizetni a hiteleket. Tehát ez a feltételezés tényszerűen igazolható, hogy nincs nagy különbség a forint- és a devizahitelek között.

Maga a kérdéskör, ez egy időutazás - én így írtam le magamnak -, és nagyon vigyázok, hogy 2002., 2004. és 2006., ezek valóban nagyon-nagyon nagy időtávok. A Medgyessy-időszakról beszélek most, akkor kezdődött a korábbi lakástámogatási rendszer visszavágása és megszüntetése, akkor nagyon komoly viták voltak a Bankszövetség és a kormány között. Mi nem támogattuk ezt, sőt, ennek eredményeként egy különadó is bevezetésre került, és ez még nem a bankadó, azt majd Gyurcsány Ferenc vezeti be, az első bankadót, amikor az állami támogatásra adott hitelekre a bankoknak egy különadót kellett fizetni. Tehát mi ezt nagyon-nagyon elleneztük, a támogatás megszűnését - csak alá tudom húzni Felcsuti úr véleményét -, de nem lehet adminisztratív eszközökkel tartósan a piac ellen menni.

Az a gazdaságpolitika, amit Magyarország követett abban az időszakban, annak ez lett az eredménye. Láttunk példát, nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is, hogy amikor egy picit megtorpant a magyar bankrendszer hitelezése, mi történt? A burgenlandi bankok kezdtek el jelzáloghiteleket adni. Pici ország, nem vagyunk zárt ország, ez is lehetséges. Adminisztratív eszközökkel elméletileg rövid ideig lehet korlátozni a piacot, de igazából a piac és a piaci törvényszerűségek fognak győzni, és ugyanez a problémakör megjelenne, csak esetlegesen nem a bankoknál, a Magyarországon bejegyzett bankoknál lennének regisztrálva ezek a jelzálogkölcsonök. Tehát én az adminisztratív korlátozásban sosem hittem, és ma sem hiszek benne, ha az lényegesen szembe megy a piaccal.

ELNÖK: Köszönöm szépen.

Átadnám végül Patai úrnak a szót - most már nagyon sok minden elhangzott - egy rövid észrevételre. Elnök úr, öné a szó.

Dr. Patai Mihály, a Magyar Bankszövetség elnöke tájékoztatója

DR. PATAI MIHÁLY, a Magyar Bankszövetség elnöke: Köszönöm szépen, elnök úr.

Tisztelt Bizottság! Hölgyeim és Uraim! Én arra szeretném az önök szíves figyelmét felhívni, hogy ma a bankolás mást jelent, mint néhány évvel ezelőtt. A bankok a világban és Magyarországon is teljesen más környezetben vannak, és ez a bankolás történetében egy új fejezetet fog jelenteni; ezt majd a gazdaságtörténészek jól meg fogják tudni írni. Abban viszont biztos vagyok, hogy nagyon nagy dolgok változtak meg körülöttünk, és ez is annak jele, gondolom, hogy most itt ülünk, ebben a szobában.

Három aspektusra szeretném felhívni a tisztelt bizottság figyelmét. Ezek közül az első kettő nemzetközi jellegű, egy pedig magyar specifikus. A '90-es évek elejétől, körülbelül 2007-ig a világgazdaság egyik legszebb ciklusa volt, amely növekedést jelentett, és nagyon nagy sikereket hozott a világgazdaságban az országok döntő többsége számára, és ehhez hozzájárult az, hogy nagyon erős tőke- és likviditási bőség volt a világban, amely szerepet játszott abban az országban is, amelyikben éppen mi vagyunk, a mi hazánkban, és ennek az egyik megnyilvánulása az, amivel önök foglalkoznak.

Most, ebben az új helyzetben, a világban sokkal kevesebb az a tőke, amely bankban akarja tartani a tőkét, tehát tőkehiány alakult ki a nemzetközi bankrendszerben, és a likviditásban még inkább fontos változások következtek be. A likviditás volumene megváltozott - nagyon sok ok miatt -, és ami számunkra a legfontosabb, a likviditás ára is megváltozott, tehát azoknak a forrásoknak az ára, amelyeket bevonna egy ilyen ország, mint mi vagyunk. Ebből következően arra kell felkészülnünk mindannyiunknak, hogy a bankrendszer a következő fejezetben, a következő években kevesebb tőkével és kevesebb likviditással fog hozzájárulni a magyar gazdaság növekedéséhez, és hozzá kell szoknunk a lassú növekedéshez, és hozzá kell szoknunk ehhez a tényhez. Ez különösen önöknek, politikusoknak lesz fontos, hogy feldolgozzák ennek a jelentőségét.

Egy másik aspektus következik ennek a nagyon-nagyon sikeres növekedési ciklusnak az eredőjeként, ez az, hogy megváltozik a szabályozási környezet a bankrendszerben, a világban is és Magyarországon is. Egyértelműen szigorodnak a szabályozások, a kormányok, a politikusok, a szabályozó szervezetek ereje megnő, meg is kell, hogy nőjön, és a szabályozási környezet szigorodik a bankszektor számára. Ezzel párhuzamosan, teljesen okozati összefüggésben az előző tétellel, a fogyasztók, az ügyfelek szerepe megváltozik. Az ügyfelek érdekérvényesítése erősebb lesz a következő időszakban, mint volt, értelemszerűen a szigorú szabályozási környezet és az ügyfelek érdekérvényesítése, és a bankok részéről ennek a tudomásulvétele és ennek segítése meg fogja változtatni, és már meg is változtatta a bankolás modern világát.

A harmadik aspektus pedig a deviza-hitelezéssel kapcsolatos, magyar specifikus probléma. Arról szeretném önöket biztosítani, hogy nagyon sok hibát követtünk el, én személy szerint nagyon sok hibát követtem el természetesen, de soha a magyar bankrendszer nem tett tudatosan olyat, amely ne szolgálta volna a magyar társadalom érdekeit. Én például két hibát egyértelműen elkövettem az elmúlt években, nem gondoltam - ahogy elnök úr, a barátom is utalt arra -, hogy az árfolyam-ingadozások ilyen nagymértékűek lesznek, mondjuk egy svájci frank és egy euró között, és ebből következően a forint és a svájci frank között. Egyszerűen abban a környezetben, abban a logikai környezetben ez félre lett értelmezve. Ezt lehet egy szakmai hibának tekinteni, és az is valószínűleg.

Egy másik hiba, amelyet elkövettünk, az az, hogy nem gondoltuk a svájcifrank-hitelezés elindításakor és művelésekor azt, hogy ez nem szakmai probléma lesz. Mi bankárok vagyunk értelemszerűen, mi ezt szakmai problémának tartjuk, mert ahol hitelgény van, ott hitelt kell nyújtani, ez a természet rendje és a dolgok rendje. Nem gondoltuk azt, hogy ezt a kérdést valamikor majd, például ma reggel, nem szakmai kérdésként fogjuk értelmezni, hanem társadalmi, politikai kérdésként. Nagyon fontos, hogy ez a transzformáció lezajlott az elmúlt hónapokban, de ennél sokkal fontosabb az, amiről szeretném önöket biztosítani, hogy a magyar bankárok, a magyar bankok tudatában vannak annak, hogy ez a svájci frankhite-

probléma egy új dimenzióba került az elmúlt időszakban, és nem lehet csak szakmai alapon viszonyulni ehhez.

Nekem, mint egy bank vezérigazgatójának, vagy mint a Bankszövetség elnökének, mert itt megint van a dolgoknak egy logikája, amelyet én ismerek - mert nem foglalkozom se társadalommal, sem politikával -, de önöknek is ezt érezni kell, van egy arkhimédészi pont, amikor átsúsznak a dolgok egy másik dimenzióba, egy más minőségbe. Éppen ezt felismerve a Magyar Bankszövetség, átlépve saját árnyékát, az elmúlt időszakban elkészített egy javaslatot a kormány számára számos, önök által ismert intézkedés után.

Nagyon fontos az, hogy mi látjuk ezt az új szükségszerűséget, ezért letettünk a kormány asztalára egy javaslatot, amelyet szándékunk szerint a következő hetekben szeretnénk konzultáció során kimunkálni. Biztos vagyok benne, hogy ez a közös tehervállalás a bankok részéről - óriási terheket vállalunk -, felismerve azt, hogy nemcsak bankszakmai alapon kell, és nemcsak bankszakmai logikát alkalmazva kell ezzel a kérdéssel foglalkoznunk, ezért további terheket vállal a bankszektor, és javaslatokat teszünk a kérdés fokozatos megoldására. Azt kérem önöktől is, hiszen önök fogják a döntést meghozni, hogy támogassák majd a kormánynak és a Bankszövetségnek ezt a konzultációját. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Kérdés? *(Nincs jelentkező.)* Nincsen.

Azt remélem, hogy nagyon előremutató lesz ez, hiszen nem csupán a magyar polgárok, a magyar családok és a magyar társadalom érdeke az, hogy a bankrendszer is stabil és segítőkész, működőképes maradjon, mert itt több százezer ügyfélről beszélünk az önök szempontjából, és önök akkor jól dolgozni, akkor tudják felmutatni a tulajdonosaik felé, hogy jól dolgoznak, hogyha az ügyfelek stabilak, stabilan ott tudnak lenni önök mellett. Tehát azt gondolom, ez egy közös kérdés és közös probléma, úgyhogy azt gondolom, ebben megállapodhatunk, ez mind a két félnek elemi érdeke, hogy a magyar családok helyzetét, stabilitását közösen meg tudjuk teremteni.

Nagyon szépen köszönjük, hogy eljöttek a bizottság elé, és megosztották velünk a gondolataikat. Miután más kérdés, észrevétel nem hangzott el, nagyon szépen köszönjük, és további jó munkát kívánunk!

Az első napirendi pontunkat lezárom.

(A Magyar Bankszövetség volt és jelenlegi elnökei távoznak az ülésteremből.)

Döntés a meghallgatásra javasolt további személyekről

A meghallgatásokat azt gondolom, hogy befejeztük, legalábbis a munkatervünk szerinti meghallgatási kört. A második napirendi pontunk: döntés a meghallgatásra javasolt további személyekről. A napirendi pont tárgyalását megnyitom, és arra kérem képviselőtársaimat, a bizottság tagjait, hogy tegyék meg indítványukat.

Korábban elhangzott egy javaslat, hogy Varga Mihály volt pénzügyminisztert hallgassuk meg, aki az elmúlt 8 évben költségvetési bizottsági elnökként dolgozott az Országgyűlésben. Ezzel kapcsolatosan van-e észrevétel? *(Dr. Ipkovich György: Támogatom a meghallgatását.)*

A meghallgatásra javasolt személyek tekintetében egyenként fogjuk meghozni a döntést. Én javaslom Varga Mihály meghallgatását, elfogadva az ellenzéki indítványt. Aki Ezzel egyetért, kérem, kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)*

Megállapítom, hogy egyhangúlag úgy döntöttünk, hogy a soron következő ülésünkön meghallgatjuk Varga Mihály volt pénzügyminisztert, ő hogyan látja a kialakult helyzetet.

Van-e további javaslat? Elhangzott egy javaslat a devizahitel-károsultak szervezete meghallgatására is, akik jelen vannak a teremben. Én arra kértem őket, hogy jelöljenek meg egy személyt, aki a bizottság előtt elmondja, elmondhatja a véleményüket, és a soron

következő ülésre tenném ezt is. Kérdezem, hogy kit kívánnak javasolni. (*Közbeszólás: Sudár Istvánt.*)

Kérdezem a bizottság tagjait, hogy ezzel kapcsolatban van-e ellenvetés, észrevétel. (*Nincs jelentkező.*) Ha nincs, akkor szavazásra bocsátom a kérdést. Aki elfogadja az indítványt Sudár István véleményformálásáról - időben korlátozni fogjuk majd, így készüljenek a prezentációval -, azt kérem, jelezze! (*Szavazás.*)

A bizottság egyhangúlag elfogadta.

Van-e más javaslat a meghallgatandó személyekre? (*Nincs jelentkező.*) Úgy látom, hogy nincs. Egyelőre nincs, úgyhogy így zárom le a napirendet, hogy a jövő héten, kedden, hallgatjuk meg őket. Köszönöm szépen.

Egyebek

Az egyebek témája a következő bizottsági ülés időpontja. (*Közbeszólás: Jövő héten, kedden szavazás is lesz.*) Ha kedden szavazás van, akkor egy későbbi időpontban.

DR. VAS IMRE (Fidesz): Azt tudjuk-e, hogy mikor lesz a szavazás.

ELNÖK: Nem tudjuk. Miután nem tudjuk, hogy mikor lesz a költségvetési szavazás, majd a titkárságra tessék leadni a nevet, címet, hogy hol lehet önt értesíteni. A lényeg az, hogy ha délután van a szavazás, délelőtt tudjuk a bizottsági ülésünket tartani, tehát várhatóan kedden, 9 órakor tartanánk ülést. (*Közbeszólás a Jobbik szakértőjétől. - Egyeztetés.*)

Egy picit visszatérve az előző napirendi pontra, kérdezem a tisztelt bizottságot, hogy Drábik János úr meghallgatását elfogadja-e.

Milyen minőségben? (*Drábik János: A saját magam nevében.*) Van a devizahitel-károsultaknak egy szervezete. (*Drábik János: Én nem oda tartozom. Engem Gaudi-Nagy Tamás képviselő úr kért fel, hogy mint a Jobbik szakértője üljek itt, és ebben a minőségben vagyok most itt, és bizonyos észrevételeim lennének.*) Nagyon megköszönjük, de az ön észrevételeit már rögzítettük, mert a Jobbik-Magyarországért Mozgalom képviseli magát alelnöki szinten a bizottságban, szakértő úr, ezért vagyok egy kicsit gondban. (*Drábik János: Gaudi-Nagy Tamás indítványozta a meghallgatásomat.*) Gaudi úr indítványozta az ön meghallgatását? Akkor arra kérem önt, hogy jöjjön el a soron következő ülésre, mivel úgyis mindig eljön, ilyen szempontból ez nagy kockázatot nem rejt, és én arra teszek ígéretet, ha akkor alelnök úr javaslatot tesz, vagy ha ő nem tesz, akkor én teszek javaslatot, és akkor ugyanígy, 5-10 percben, ha elfogadjuk, hozzászólhat.

Tessék, parancsoljon!

DR. IPKOVICH GYÖRGY (MSZP): Egy kérdésem lenne ezzel kapcsolatban. Valamennyi pártot megilleti ez a jog, hogy egy szakértőjét meghallgatjuk?

ELNÖK: Ezen kellene tanácskoznunk, mert nekünk is vannak szakértőink, a Kereszténydemokrata Néppártnak is, aki itt nem képviselteti magát. Ezért mondtam azt az előbb, hogy a Jobbik a bizottságban képviselteti magát. Az, hogy ha a devizahitel-károsultak szervezetének képviselőjét meghallgatjuk, szerintem ez teljesen korrekt, fontos is, ha meghallgattuk a Bankszövetséget, akkor hallgassuk meg a fogyasztóikat is, hogy minden érintett megszólaljon, de a pártok szakértőit nem. Anyaggal gazdagíthatják a tartalmat, ezt meg is tette Drábik úr, az anyaghoz csatoltuk is az ön észrevételeit. (*Drábik János: Az rendben van, de én nem indokoltam azt ott meg, és az érveimet elmondanám hozzá.*)

Igen, de tisztelettel, arról tájékoztatnám, hogy ez egy szigorúan működő parlamenti bizottság, albizottság, amelynek meghatározott munkaterve és meghatározott munkarendje van. A parlamenti pártoknak természetesen vannak szakértőik, ön gazdagította szakértői

véleményével a bizottság munkáját, ez az anyagok között van, figyelembe is vettük. Az egyik, ön által felvetett kérdést föl is tettem egyébként a Bankszövetség vezetőinek, de most úgy érzem, hogy nem lenne célszerű a szakértő úr meghallgatása, mert akkor kinyitnánk egy olyan kört, hogy minden parlamenti párt a saját szakértői csapatát hozza ide, és akkor soha nem fejezzük be a bizottsági meghallgatásokat. Gaudi-Nagy Tamás képviseli a Jobbikot, a Fidesztől és mindenholnan itt vannak, úgyhogy én most úgy érzem, hogy ezt a dolgot nem kellene támogatni, de a következő ülésen majd erről dönt a testületünk.

Más meghallgatásra vonatkozó indítvány? *(Nincs jelentkező.)* Nem érkezett.

A bizottság ülését vélhetően jövő hét kedden fogjuk tartani, a parlamenti szavazások függvényében, úgyhogy mindenkit értesítünk, ha véletlenül változás lesz.

Nagyon szépen köszönöm, hogy megjelentek, és a bizottság ülését berekesztem. Köszönöm szépen.

(Az ülés befejezésének időpontja: 10 óra 22 perc)

Dr. Papcsák Ferenc
az albizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Bihariné Zsebők Erika